

VLIV NADVÁHY A OBEZITY NA SEBEPOJETÍ U ROMSKÉ MINORITY

Mgr. Věra Olišarová

prof. PhDr. Valérie Tóthová, PhD.

Mgr. Lenka Šedová, PhD.

Mgr. Jana Maňhalová

Katedra ošetrovatelství a porodní asistence, Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Souhrn: Nadváha a obezita patří k civilizačním onemocněním s velmi vysokou prevalencí. Jejich výskyt neustále v celosvětovém měřítku stoupá. Dopad tohoto trendu lze zaznamenat ve zvyšujících se nákladech na léčbu onemocnění samotných či jejich komplikací, stejně jako ve změně jednotlivých oblastí kvality života těchto lidí. V přímé péči o jedince s nadváhou či obezitou se proto začínají rozvíjet aktivity, které vycházejí ze specifických potřeb jednotlivců (komunit) s cílem dosáhnout zlepšení celkového stavu. Do ošetrovatelského procesu tak vstupuje i faktor vnímání sebe sama v kontextu kultury, jakožto prvku ovlivňujícího efektivnost realizovaných intervencí. Předkládaný příspěvek vychází z analýzy dat získaných při řešení grantového projektu zaměřeného na nadváhu a obezitu u romské populace v Jihočeském kraji. Je zaměřen na popsání vlivu nadváhy a obezity na sebepojetí u dané minority, neboť i tento faktor má svou roli v chápání významu rizikovosti nevhodného životního stylu ve vztahu ke zmíněným diagnózám. Pro úplnost uvádíme, že příspěvek vychází z dat zjištěných na vzorku jedinců žijících v Jihočeském kraji. Proto jej nelze jej vztahovat na celou Českou republiku.

Klíčová slova: nadváha – obezita – Rom – sebepojetí

Úvod

Nadváha a obezita patří ke zdravotním problémům s výrazným dopadem na jednotlivé oblasti lidského života. Tak jako v ostatních zemích Evropy je i v České republice patrné zvyšování jejich prevalence. Dle WHO (2008) bylo $BMI \geq 25 \text{ kg/m}^2$ zaznamenáno u 61,7 % obyvatel (muži 69,9 % a ženy 53,1 %). Ačkoli počet dospělých jedinců s $BMI \geq 25 \text{ kg/m}^2$ u nás již několik let stagnuje, zvyšuje se podíl lidí trpících obezitou. Z faktorů, které tento trend ovlivňují, jsou nejvýznamnější genetické faktory, dále vliv prostředí, socioekonomické situace či etnická diferenciacie (Kasalický, 2011; Brewis, 2011). Právě etnicita je mnohdy považována za významnější prediktor pro vznik daných onemocnění, než jiné socioekonomické proměnné. Za účelem analýzy spojení prevalence nadváhy a obezity

s etnicitou, nepříznivým životním stylem a nevhodnými jídelními zvyklostmi, které jsou podpořeny genetickými predispozicemi, byl realizován grantový projekt „Obezita a nadváha u romské minority v Jihočeském kraji“.

Cíl práce

Mezi cíle výzkumného projektu patřilo zjistit prevalenci obezity a nadváhy u romské populace v Jihočeském kraji. Dále zmapovat některé determinanty spojené s těmito diagnózami a zároveň vymezit vnější a vnitřní faktory vedoucí k jejich rozvoji.

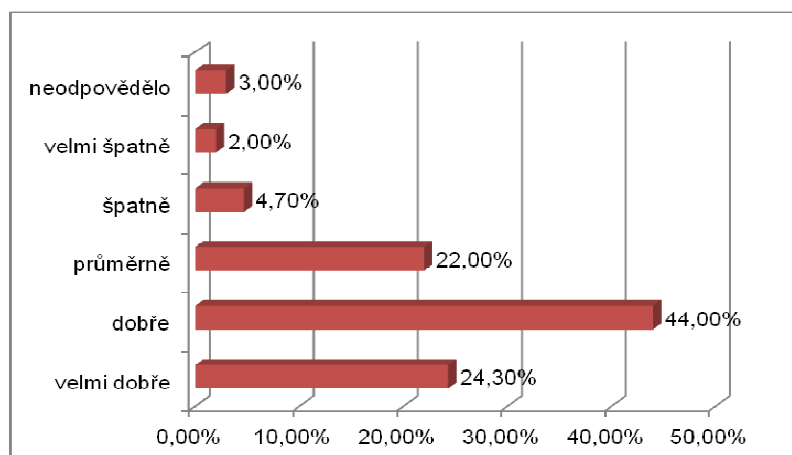
Metodika výzkumu

V předkládaném příspěvku vycházíme z analýzy dat zjištěných v rámci řešení grantového projektu „Obezita a nadváha u romské minority v Jihočeském kraji“. Sběr dat byl realizován polostrukturovaným rozhovorem, při němž byla data zaznamenávána do záznamového archu a následně analyzována programem SASD.

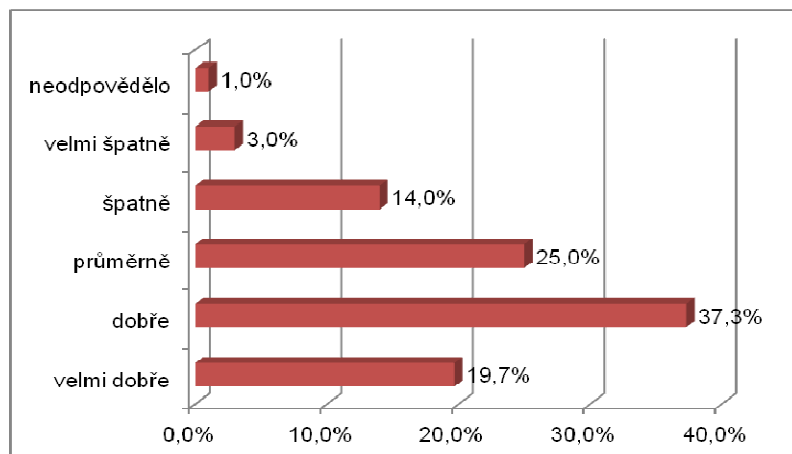
Interpretace výsledků

Ve výzkumném souboru 300 Romů, při stejném zastoupení mužů a žen, bylo $BMI \geq 25 \text{ kg/m}^2$ zaznamenáno u 71,8 % osob (nadváha u 29,7 % a obezita u 32,1 %). Z dalších ukazatelů nadváhy a obezity byly zvýšené hodnoty zaznamenány také u obvodu pasu. Ovšem z analýzy odpovědí na otázku, zda jedinec trpí nadváhou či obezitou je patrné, že kladně odpovědělo pouze 25 % dotázaných (N 294). Ve vztahu k sebepojetí byla respondentům položena otázka, která zjišťovala vnímání sebe sama (viz Graf 1). Subjektivně vnímalo sebe sama „velmi dobře“ 24,3 % Romů, 44 % se vnímalo „dobře“ a 22 % „průměrně“. Hodnotící škály bylo využito i v otázce směřované k vnímání své tělesné hmotnosti (viz Graf 2). Svou tělesnou hmotnost vnímalo 37,3 % Romů „dobře“, 25 % Romů průměrně a 19,7 % „velmi dobře“. Ve vztahu k sociální interakci, která je do jisté míry ovlivněna preferovaným vzhledem, byly respondentům položeny otázky zaměřené na zjištění postoje jejich rodiny a kamarádů k jejich osobě. V této oblasti byly odpovědi spíše pozitivní. „Velmi dobře“ bylo rodinou vnímáno 41 % Romů (N 297) a „dobře“ 47 % (viz Graf 3).

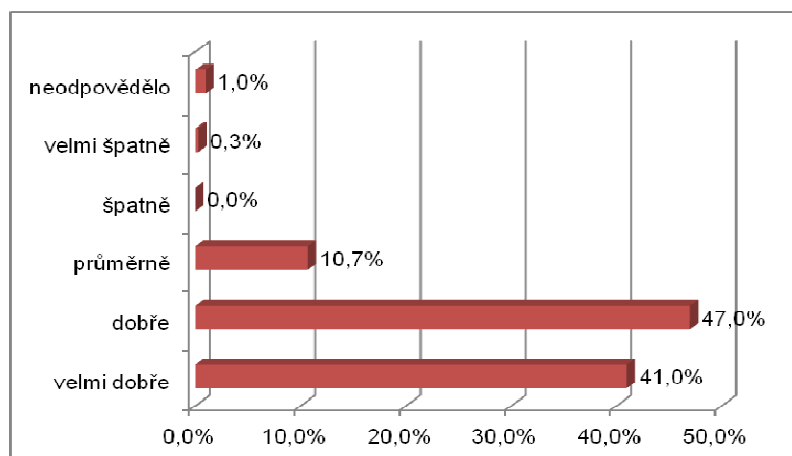
Graf 1 Vnímání sebe sama

Graf 2 Subjektivní hodnocení tělesné hmotnosti

Graf 3 Subjektivní hodnocení vnímání své osoby rodinou

Závěr

Nadváha a obezita patří k onemocněním, která jsou multifaktoriálně podmíněna. Svou povahou zasahují do jednotlivých aspektů lidského života. Jejich přítomnost si jedinec mnohdy uvědomí až ve chvíli, kdy je ohroženo naplňování jeho potenciálu. Léčba a jejich prevence proto vyžaduje komplexní přístup, který je v multikulturní společnosti spojen také se zohledněním kulturních determinant. Proto zde vyvstává potřeba výzkumných záměrů a aktivit směřujících ke zmapování dané problematiky tak, aby tvorba preventivních programů přímo odrážela specifické potřeby a požadavky jednotlivých minorit.

Tento článek se vztahuje k výzkumnému grantovému projektu číslo LD14114, realizovaného za finanční podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v rámci COST (Spolupráce na vědeckém a technickém výzkumu), s názvem "Obezita a nadváha u romské minority v Jihočeském kraji".

Literatura:

World Health Organization (WHO) (2008). Global Health Observatory Data Repository. Overweight (body mass index \geq 25). Data by country. Dostupné z: <http://apps.who.int/gho/data/node.main.A897>

Kasalický, M. (2011). Chirurgická léčba obezity. 1. vyd. Praha: Ottova tiskárna. 118 s. ISBN 978-80-254-9356-4.

Brewis AA. (2011). Obesity: cultural and biocultural perspectives. USA: Rutgers University Press. 209 p. ISBN 978-0-8135-4890-6.

Kontakt na autora:

Mgr. Věra Olišarová

Katedra ošetrovatelství a porodní asistence,

Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,

U Výstaviště 26, 37005 České Budějovice

volisarova@zsf.jcu.cz